

สอนเด็กให้เป็นคนดี : ๖. ช่วยเหลือผู้อื่น (๑) ความมีน้ำใจ เห็นอกเห็นใจช่วยเหลือผู้อื่น

เขียนโดย ศ.ดร.วิจารณ์ พานิช

วันพุธที่ 09 ตุลาคม 2013 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 09 ตุลาคม 2013 เวลา 07:14 น.

บันทึก ๑๙ ตอนนี้ มาจากการตีความหนังสือ [Teaching Kids to Be Good People](#) : Progressive Parenting for the 21st Century เขียนโดย Annie Fox, M.Ed.

ตอนที่ ๖ นี้ ตีความจากบทที่ ๓ How Can I Help? Figuring Out What's Needed and Providing Some of It โดยที่ในบทที่ ๓ มี ๔ ตอน ในบันทึกที่ ๖ จะตีความตอนที่ ๑ และ ๒

ในบันทึกที่

๗

จะ

เป็นการตีความตอนที่ ๓ และ ๔

คำแนะนำสำหรับพ่อแม่/ครู ในการสอนเด็กให้เป็นคนดีคือ ช่วยให้เด็กพัฒนาความมีน้ำใจ ควบคู่กับความมีวิจารณญาณ ว่าความช่วยเหลือที่ต้องการอย่างแท้จริงคืออะไร

ผมขอเพิ่มเติมความเห็นของตนเองว่า ข้อความในย่อหน้าข้างบนนั้นแหละ คือหลักการที่ผู้เขียนบอกเรา ว่าพ่อแม่/ครู ต้องใช้หลักการทั้งสองควบคู่กัน ในการช่วยเหลือเด็กให้พัฒนาความเป็นคนดี
องมีทั้งน้ำใจไม่ช่วยเหลือ และมีวิจารณญาณ ควบคู่กัน

คือครู

ในภาพรวมทั้งหมดของบทที่ ๓ นี้ ความช่วยเหลือให้เด็กเป็นคนดีทำ ๒ ทางควบคู่กัน คือช่วยปลูกฝังนิสัยดี และช่วยให้เด็กขจัดนิสัยชั่วออกไป

ตอนที่ ๑ ของบทที่ ๓ เป็นเรื่อง “ช่วยให้ช่วยตัวเองเป็น” ซึ่งหมายความว่า ไม่ใช่ช่วยอยู่เรื่อยไป จนลูก/ศิษย์ กลายเป็นคนอ่อนแอ หรือเสียนิสัย คือต้องเตรียมให้เด็กพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง หรือพัฒนาความเป็นผู้ใหญ่ รับผิดชอบตัวเองได้ รู้จักมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น

หลักการคือ ตอนเด็กอายุน้อย พ่อแม่/ครู ช่วยเหลือมากหน่อย แล้วค่อยๆ ผ่อนให้เด็กทำเอง และให้เด็กได้เข้าใจกระบวนการช่วยเหลือผู้อื่น รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกของผู้ได้รับความช่วยเหลือ จากประสบการณ์ของตนเอง

เด็กบางคนมีแนวโน้มที่จะขอให้พ่อแม่/ครู ทำให้อยู่เรื่อยไป หากพ่อแม่/ครู ทำให้ตามที่เด็กร้องขอ จะเป็นการทำลาย หรือทำร้ายเด็ก เพราะจะทำให้เด็กเติบโตเป็นคนที่ไม่ช่วยตัวเองไม่เป็น เป็นคนหนักไม่เอาเบาไม่สู้ และไม่มีจิตใจช่วยเหลือผู้อื่น

สอนเด็กให้เป็นคนดี : ๖. ช่วยเหลือผู้อื่น (๑) ความมีน้ำใจ เห็นอกเห็นใจช่วยเหลือผู้อื่น

เขียนโดย ศ.ดร.วิจารณ์ พานิช

วันพุธที่ 09 ตุลาคม 2013 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 09 ตุลาคม 2013 เวลา 07:14 น.

เมื่อพ่อแม่/ครู ช่วยเหลือเด็ก ก็ใช้เป็นโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้คุณค่าของการช่วยเหลือผู้อื่นไปด้วย โดยพ่อแม่/ครู ต้องรู้จักวิธีจับเส้นสายขาดความเมตตากรุณาของมนุษย์ โดยการบอกเด็กว่า การที่เด็กช่วยเหลือพ่อแม่/ครู น้อง/พี่/เพื่อน นั้น เป็นสิ่งน่าชื่นชมยกย่อง และพ่อแม่/ครู รู้สึกภูมิใจในตัวเด็กมาก

เมื่อเด็กพยายามช่วยเหลือตัวเอง หรือช่วยเหลือผู้อื่น แต่ประสบความยากลำบาก พ่อแม่/ครู ต้องยับยั้งตัวเองไม่ให้เข้าไปช่วยเหลือจนเปิดโอกาสให้เด็กได้ฟันฝ่าเอง แล้วแสดงความชื่นชมในทันทีที่เด็กทำได้สำเร็จ เป็นจิตวิทยาส่งเสริมให้เด็กอยากใช้ความพยายามในโอกาสต่อไป เป็นการสร้างนิสัย สู้สิ่งยาก และจะช่วยให้เด็กค่อยๆ พัฒนาตนเอง ให้เป็นคนที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และช่วยเหลือผู้อื่นเป็น และเรียนรู้ว่าความมีเมตตากรุณานำไปสู่การช่วยเหลือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันคือชีวิต

เมื่อลูก/ศิษย์ โตขึ้น เด็กจะต้องการความมีอิสระ พ่อแม่/ครู ควรคุยกับเด็ก ว่าอยากได้อิสระเรื่องใดบ้าง และทำความเข้าใจว่า ความมีอิสระ (independence) ต้องคู่กับความรับผิดชอบ (responsibility) และทำตามข้อตกลง (accountability) โดยเด็กต้องทำตามข้อตกลงที่ตนสัญญาไว้ และพ่อแม่/ครู ก็ต้องทำตามข้อตกลงตามที่สัญญาไว้

เมื่อลูก/ศิษย์ วัยรุ่น มาขอความช่วยเหลือหรือขอคำปรึกษา พ่อแม่/ครู ต้องอย่ารีบบอกความเห็นของตน ให้ถามกลับ ว่านอกจากเล่าปัญหา (problem) แล้วขอให้เล่าแนวทางแก้ปัญหา

(solution)

ที่เด็กคิดไว้ แล้วจึงแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกัน จะแปรสภาพที่พ่อแม่/ครู

“

สอน

”

เด็ก

(

ซึ่งเด็กวัยรุ่นไม่ชอบถูกสั่งสอน

)

ให้กลายเป็นการปรึกษากันอย่างเพื่อน หรือคนที่เท่าเทียมกันมากขึ้น เป็นการปรับความสัมพันธ์ต่อกัน แบบผู้ใหญ่ต่อผู้ใหญ่

(

แต่ก็ต้องตระหนักว่า ลูก

/

ศิษย์ ยังไม่ใช่ผู้ใหญ่เต็มที่

)

ที่สำคัญยิ่ง หากพบว่าวิธีคิด/วิธีปฏิบัติ ของลูก/ศิษย์ เหมาะสม จงให้คำชมเชย

คำขอความช่วยเหลือของหนุ่ม ๑๖ พ่อแม่ให้เงินไม่พอใช้ เพราะต้องพาสาวไปเที่ยว แล้วยังต้องจ่ายค่าน้ำมันรถมอเตอร์ไซด์เพิ่มขึ้น ขอเงินจากพ่อแม่เพิ่มพ่อเข้าใจ แต่แม่ยืนกรานไม่ให้ ตนพยายามหาเงินเองโดยไปรับจ้างเพื่อนบ้านตัดหญ้า แต่ไม่พอ จนแค้นเข้าตนจึงไปขโมยของจากร้าน และโดนจับได้ พ่อแม่ก็ยังโยมอมให้เงินเพิ่ม และตอนนี้แม่ไม่ยอมพูดด้วย ตนเศร้าใจมาก

สอนเด็กให้เป็นคนดี : ๖. ช่วยเหลือผู้อื่น (๑) ความมีน้ำใจ เห็นอกเห็นใจช่วยเหลือผู้อื่น

เขียนโดย ศ.ดร.วิจารณ์ พานิช

วันพุธที่ 09 ตุลาคม 2013 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 09 ตุลาคม 2013 เวลา 07:14 น.

คำตอบของผู้เขียน ข้อเขียนนี้คล้ายๆ จะโทษพ่อแม่ ว่าเป็นต้นเหตุให้ต้องชะโมย ซึ่งจริงๆ แล้วไม่เกี่ยวกันเลย การชะโมยมาจากการตัดสินใจผิดของตนเอง เป็นความรับผิดชอบของตนเอง ที่จะต้องเลิกพฤติกรรมแบบนี้เสีย

ผู้เขียนแนะนำให้หนุ่ม ๑๖ เริ่มต้นความสัมพันธ์ใหม่กับพ่อแม่ โดยเข้าไปขอโทษ ที่ทำให้พ่อแม่เดือดร้อนใจ และบอกพ่อแม่ว่าตนจะถือความผิดพลาดในอดีตเป็นครู ที่จะไม่ทำสิ่งผิดซ้ำอีก หากต้องการเงินเพิ่ม ก็จะขอหาหาเอง บาดแผลทางใจระหว่างหนุ่ม ๑๖ กับพ่อแม่ก็จะค่อยๆ หาย

ตอนที่ ๒ ของบทที่ ๓ เป็นเรื่อง การฝึกเด็กให้เป็นคนเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือผู้อื่น โดยผู้เขียนเล่าเรื่อง [Dear Abby](#) ตอบคำปรึกษาของแม่สูงอายุนคนหนึ่ง ใช้สมญานามว่า Alone in the Kitchen ที่ลูกสาวที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว ๒ คน แยกครอบครัวไปแล้ว และกลับมาบ้านแม่ในงานเลี้ยงประจำปี ทำตัวเป็นแขกเหมือนแขกคนอื่นๆ ๒๐ คน ให้แม่เป็นเจ้าภาพทำครัว ล้างจาน ฯลฯ โดยไม่ช่วยแม่เลย จนแม่หมดแรงเป็นลม ก็ช่วยนิดๆ หน่อยๆ แล้วก็ทำตัวอย่างเดิมอีก เป็นอย่างนี้ทุกปี

ผู้เขียนบอกว่า ตนให้คะแนนคำตอบของ Dear Abby เพียง C+ เท่านั้น เพราะไม่ได้ให้คำแนะนำวิธีแก้ปัญหาอย่างแท้จริง แล้วผู้เขียนก็เขียนคำตอบให้ใหม่ ว่าพฤติกรรมของลูกสาวเป็นกระจุกสะท้อนวิถีเลี้ยงและฝึกสอนลูกของคุณ ที่ไม่ได้สอนให้ลูกเห็นอกเห็นใจคนอื่น และรู้จักเข้าไปช่วยเหลือ Alone in the Kitchen

ผู้เขียนแนะนำว่า ในงานเลี้ยงปีต่อไปจงเริ่มด้วยการขอโทษลูกสาว ที่แม่ไม่ได้ฝึกความมีน้ำใจให้แก่ลูก เป็นคำตอบที่สะใจแท้ๆ

ถึงตอนนี้ ผมก็นึกออกว่า การที่พ่อแม่มอบหมายงานบ้านให้ลูกช่วยเหลือและรับผิดชอบ เป็นการฝึกเด็กให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นโดยทางอ้อม และนึกขอบคุณแม่ที่เข้มงวดมอบหมายสาระพัดงานให้ผมทำตั้งแต่เด็กๆ

คำปรึกษาของสาว ๑๖ ที่ครอบครัวกำลังเผชิญความยากลำบาก แม่ต้องทำงานตั้งแต่ ๔.๓๐ - ๒๐.๐๐ น. พ่อป่วยเป็นมะเร็งและต้องการคนพยาบาล ที่สาวมีครอบครัวและอยู่ไกล ตนจึงต้องทำงานบ้านทุกอย่าง รวมทั้งต้องไปเรียนและทำการบ้าน ซึ่งครูขยันให้การบ้านมาก ขอคำแนะนำวิธีจัดระบบงานให้ทำได้เร็ว

คำตอบของผู้เขียน เริ่มด้วยการชมสาว ๑๕ ว่าชื่นชมความมีน้ำใจช่วยเหลือพ่อแม่ของสาว ๑๕ เป็นอย่างยิ่ง และเชื่อว่าพ่อแม่ก็ภูมิใจในตัวลูกคนนี้นัก ที่มีความน้ำใจช่วยเหลือ แนะนำให้บอกครูเรื่องความยากลำบากที่บ้าน เพื่อให้ครูช่วยลดภาระการบ้าน และช่วยเหลือการเรียนทางอื่นด้วย ควรไปคุยกับครูแนะแนว (school counselor) ซึ่งจะช่วยพูดทำความเข้าใจกับครูผู้สอนอีกทางหนึ่งด้วย

สอนเด็กให้เป็นคนดี : ๖. ช่วยเหลือผู้อื่น (๑) ความมีน้ำใจ เห็นอกเห็นใจช่วยเหลือผู้อื่น

เขียนโดย ศ.ดร.วิจารณ์ พานิช

วันพุธที่ 09 ตุลาคม 2013 เวลา 00:00 น. - แก้ไขล่าสุด วันพุธที่ 09 ตุลาคม 2013 เวลา 07:14 น.

คำแนะนำให้ทำงานเป็นระบบและเร็วขึ้นคือ ให้ทำรายการของสิ่งที่ต้องทำที่บ้าน แยกแยะระหว่างสิ่งที่ต้องทำทุกวัน กับสิ่งที่ทำ ๒ - ๓ ครั้งต่อสัปดาห์ จะช่วยให้จัดระบบการทำงานได้ดีขึ้น ขอให้ยอมรับว่าสภาพที่เป็นอยู่เป็นสิ่งที่ต้องเผชิญ แต่ชีวิตจะไม่เป็นเช่นนี้ตลอดไป

คำแนะนำคือ จงทำหน้าที่เพื่อครอบครัว และเพื่อการเรียนให้ดีที่สุด และจัดเวลาวันละอย่างน้อย ๓๐ - ๖๐ นาทีทุกวันสำหรับอยู่กับตัวเอง เป็นเวลาของตัวเอง

วิจารณ์ พานิช

๒๔ มี.ค. ๕๖

โรงแรมเรไรซ์ญา จังหวัดตรัง

[บันทึกนี้เขียนที่ GotoKnow](#) โดย [Prof. Vicharn Panich](#)